

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2010/1 (Değişik İşler)

Karar Sayısı:2010/7

Karar Günü:8.12.2010

R.G. Tarih-Sayı:05.02.2011-27837

DAVACI : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı

DAVALI : Büyük Adalet Partisi

DAVANIN KONUSU : Büyük Adalet Partisi'nin kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespiti istemidir.

I- İDDİANAME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 4.3.2010 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.03/1 sayılı iddianamesi şöyledir:

“A) DAVANIN KONUSU

Davalı siyasi parti 12/04/1995 tarihinde 32 kurucu üye ile kurularak tüzel kişilik kazanmıştır.

Parti, son büyük kongresini yaptığı 03/12/2002 tarihten itibaren üst üste iki defa büyük kongresini yapmamıştır.

B) DAVA İLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Davayla ilgili olarak Anayasa ve diğer yasalarda yer alan hükümler şu şekildedir:

a) 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Madde 68/3: “Siyasi partiler önceden izin almadan kurulurlar ve Anayasa ve Kanun hükümleri içerisinde faaliyetlerini sürdürürler.

Madde 69/4: “Siyasi partilerin kapatılması, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının açacağı dava üzerine Anayasa Mahkemesince kesin olarak karara bağlanır.”

Madde 69/son: “Siyasi partilerin kuruluş ve çalışmaları, denetlenmeleri, kapatılmaları ya da Devlet yardımından kısmen veya tamamen yoksun bırakılmaları ile siyasi partilerin ve adayların seçim harcamaları ve usulleri yukarıdaki esaslar çerçevesinde kanunla düzenlenir.”

b) 2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasası

Madde 3: “Siyasi partiler, Anayasa ve kanunlara uygun olarak; milletvekili ve mahalli idareler seçimleri yoluyla, tüzük ve programlarında belirlenen görüşleri doğrultusunda çalışmaları ve açık propagandaları ile milli iradenin oluşmasını sağlayarak demokratik bir Devlet ve toplum düzeni içinde ülkenin çağdaş medeniyet seviyesine ulaşması amacını güden ve ülke çapında faaliyet göstermek üzere teşkilatlanmış tüzelkişiliğe sahip kuruluşlardır.”

Madde 5/2: “Siyasi partiler, Anayasa ve kanunlar çerçevesinde, önceden izin almaksızın serbestçe kurulurlar.”

Madde 8/3: “Siyasi partiler, bildiri ve belgelerin, İçişleri Bakanlığına verilmesiyle tüzel kişilik kazanırlar.”

Madde 14/6: “Büyük kongre parti tüzüğünün göstereceği süreler içerisinde toplanır. Bu süre iki yıldan az üç yıldan fazla olamaz.”

Madde 14/7: “... Parti kurucuları ilk büyük kongreyi, partinin tüzel kişilik kazanmasından başlayarak iki yıl içinde toplamak zorundadırlar.”

Madde 121: “Türk Kanunu Medenisi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasi partiler hakkında da uygulanır.”

c) 4721 Sayılı Türk Medeni Yasası

Madde 87 : “Dernekler, aşağıdaki hâllerde kendiliğinden sona erer:

1- Amacın gerçekleşmesi, gerçekleşmesinin olanaksız hâle gelmesi veya sürenin sona ermesi,

2- İlk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organların oluşturulmamış olması,

3- Borç ödemedede acze düşmüş olması,

4- Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hâle gelmesi,

5- Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması.

Her ilgili, sulh hâkiminden, demenin kendiliğinden sonra erdiğinin tespitini isteyebilir.”

d) 5253 Sayılı Dernekler Yasası

Madde 36: “...Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun hükümleri uygulanır.”

C) DEĞERLENDİRME

2820 Sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/6. maddesi uyarınca “Büyük kongre parti tüzüğünün göstereceği süreler içerisinde toplanır. Bu süre iki yıldan az üç yıldan fazla olamaz.”

Davalı parti tüzüğünün 46. maddesinin ilk fıkrasında “Büyük kongre en az iki, en çok üç yılda bir Merkez Karar ve Yönetim Kurulunun belirteceği tarihte toplanır.” hükmü yer almaktadır.

2820 sayılı Yasanın 121. maddesinin atfı nedeni ile, demeklerin sona erme hallerini düzenleyen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 87. maddesinin 5. bendi uyarınca “Olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması” kendiliğinden sona erme hallerinden biridir.

Davalı parti en son 03/12/2002 tarihinde yaptığı büyük kongresinden sonra, 2820 sayılı Yasanın 14/6. ve parti tüzüğü'nün 46. maddesinin olanak verdiği en fazla süre olan üç yılın dolduğu 03/12/2005 tarihinde sıradaki birinci büyük kongresini, 03/12/2008 tarihinde ikinci büyük kongresini yapmamak sureti ile üst üste iki defa büyük kongresini yapmamıştır.

KANITLAR

a) Parti kuruluş belgeleri.

b) Parti tüzüğü.

c) Siyasi parti sicil özeti.

D) SONUÇ ve İSTEM

Davalı Büyük Adalet Partisinin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Yasasının 14/7. fıkrasının son cümlesi ve 121. maddesi, Demekler Yasasının 36. maddesi aracılığıyla Türk Medeni Yasası'nın 87. maddesinin 5. bendi uyarınca üst üste iki defa büyük kongresini yapmaması nedeni ile kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi iddia ve talep olunur.”

II- İNCELEME

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın iddianamesi, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve Yasa kuralları ile diğer belgeler okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Büyük Adalet Partisi'nin, gerekli belgelerini 12.4.1995 tarihinde İçişleri Bakanlığı'na verilmesiyle 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 8. maddesine göre tüzel kişilik kazandığını, ilk büyük kongresini 11.10.1998, ikinci büyük kongresini 3.12.2002 tarihinde yaptığını, ancak bu tarihten sonra yapılması gereken büyük kongresini üst üste iki defa yapmadığını ileri sürerek kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesini istemiştir.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin birinci fıkrasında siyasi partilerin en yüksek organının büyük kongre olduğu, 28.3.1986 günlü ve 3270 sayılı Yasa ile değişik altıncı fıkrasında büyük kongrenin parti tüzüğü'nün göstereceği süreler içerisinde toplanacağı ve bu sürenin iki yıldan az üç yıldan fazla olamayacağı; 31.3.1988 günlü 3420 sayılı Yasa ile değişik 36. maddesinde siyasî partilerin seçimlere katılabilmesi için illerin en az yarısında oy verme gününden en az altı ay evvel teşkilat kurmuş ve büyük kongrelerini yapmış olması veya Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde grubu bulunmasının şart olduğu, bir ilde teşkilatlanmanın merkez ilçesi dahil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilat kurmayı gerektirdiği, 21.5.1987 günlü, 3370 sayılı Yasa ile değişik 7. maddesinde de siyasî partilerin teşkilatının merkez organları ile il, ilçe ve belde teşkilatlarından, Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu ile il genel meclisi ve belediye meclisi gruplarından ibaret olduğu belirtilmiştir.

Parti Tüzüğü'nün “*Büyük Kongrenin Zamanı ve İlanı*” başlıklı 46. maddesinde de, 2820 sayılı Yasa'nın 14. maddesi kuralı yinelenmiş ve büyük kongre olağan toplantılarının iki yıldan az, üç yıldan fazla sürede yapılamayacağı öngörülmüştür.

İddianameye karşı diyeceklerinin sorulması üzerine Parti, il ve ilçelerde teşkilatı olmadığından büyük kongrenin yapılmadığını, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın siyasi partinin kendiliğinden dağılma ve hukuki varlığını sona erdirmeye istemine katıldıklarını açıklayarak iddianamede ileri sürülen hususları kabul etmiştir.

Siyasî Partiler Kanunu'nun 121. maddesinin birinci fıkrasında, *“Türk Kanunu Medenîsi ile Dernekler Kanununun ve dernekler hakkında uygulanan diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri, siyasî partiler hakkında da uygulanır”* denilmektedir. 5253 sayılı Dernekler Kanunu'nda konuyla ilgili bir düzenlemeye yer verilmemiş, 36. maddede bu Yasa'da hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun kurallarının uygulanacağı öngörülmüştür. Türk Medenî Kanunu'nun 87. maddesinde, kuruluş amacının gerçekleşmesinin olanaksız hale gelmesi, ilk genel kurul toplantısının kanunda öngörülen sürede yapılmamış ve zorunlu organlarının oluşturulmamış olması, Tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi, olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılmaması gibi durumlar derneğin kendiliğinden sona ermesi nedeni olarak sayılmıştır.

Davalı Parti'nin kuruluşunu takiben genel merkez dışında hiçbir yerde teşkilatlanmadığı, bu nedenle de hiçbir seçime katılamadığı, ilk büyük kongresini 11.10.1998, ikinci büyük kongresini 3.12.2002 tarihinde yaptığı, ancak bu tarihten sonra büyük kongresini toplayamadığı, böylece olağan büyük kongre toplantılarını iki defa üst üste yapmadığı anlaşıldığından, Büyük Adalet Partisi'nin dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine karar verilmesi gerekmiştir.

Öte yandan, 2820 sayılı Yasa'nın 110. maddesinde, *“Kapanan bir siyasi partinin malları, büyük kongre toplanma yeter sayısının salt çoğunluğunun oyu ile alacağı bir karar üzerine, bir diğer siyasi partiye veya başka bir parti ile birleşmek için kapanma kararı alınmışsa, birleşeceği partiye, ilgili partinin de kabul etmesi şartıyla devredilebilir. Aksi halde kapanan siyasi parti malları Hazineye geçer”* denilmektedir. Bu durumda, tüzelkişiliği sona eren Parti'nin mallarının Hazine'ye geçirilmesi gerekir.

III- SONUÇ

1- 7. 5.2010 günlü, 5982 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun uyarınca, 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmadan, Mahkeme'nin çalışıp çalışmayacağına ilişkin ön meselenin incelenmesi sonucunda; Mahkeme'nin çalışmasına bir engel bulunmadığına, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Fettah OTO, Zehra Ayla PERKTAŞ ile Celal Mümtaz AKINCI'nın, gerekçesi 2010/68 esas sayılı dosyada belirtilen karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

2- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, Büyük Adalet Partisi'nin kendiliğinden dağılma halinin ve buna bağlı olarak hukuki varlığının sona erdiğinin tespitine karar verilmesi istemine ilişkin 4.3.2010 günlü, C.02.0.CBS.0.01.02.03/1 sayılı İddianamesi ve ekleri, konuya ilişkin rapor, ilgili Anayasa ve yasa kuralları incelendi, gereği görüşülüp düşünüldü;

a- Büyük Adalet Partisi'nin, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 121. maddesi yollamasıyla 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu'nun 87. maddesi gereğince dağılmış sayılarak hukuki varlığının sona erdiğine,

b- Parti'nin tüm mallarının, 2820 sayılı Yasa'nın 110. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Hazine'ye geçmesine,

c- Gereğinin yerine getirilmesi için karar örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilmesine,

OYBİRLİĞİYLE,

8.12.2010 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Fulya KANTARCIOĞLU

Üye
Ahmet AKYALÇIN

Üye
Mehmet ERTEN

Üye
Fettah OTO

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Alparslan ALTAN

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI